Ч. 257 Четвер 14 (26) падолиста 1896. Рік VI

Виходить у Львові що дня (крім неділь і гр. кат. сьвят) о 5-ій годині по полудни.

Редакция і Адміністрация: улиця Чарнецкого ч. 8.

Письма приймають ся лиш франковані.

Рукописи звертають ся лиш на окреме жадане і за вложенем оплати почтової.

Рекламациї незапечатані вільні від оплати почтової

НАРОДНА ЧАСОПИСЬ

Додаток до „Ґазети Львівскої“.

Передплата у Львові в бюрі дневників Люд. Пльона і в ц. к. Старостствах на провінциї:
на цілий рік зр. 2·40
на пів року „ 1·20
на чверть року „ —·60
місячно . . „ —·20
Поодиноке число 1 кр.

З почтовою пересилкою:
на цілий рік зр. 5·40
на пів року „ 2·70
на чверть року „ 1·35
місячно . . „ —·45
Поодиноке число 3 кр.

Реформа громадска в Галичині.

Краківский Czas подав був оногди вість з Відня о рескрипті Міністерства справ внутрішних до Намістництва у Львові, в справі реформи громадскої в Галичині. Віденьский кореспондент Czas-у каже о тім рескрипті, що він „буде творити важний документ в довгих подіях змагань реформы, бо єсть знаком, що справа вступила на практичну дорогу і усуває всякі сумніви що-до енергічного співділаня властий державних в сій справі“. Згаданий рескрипт представляє ся як слідує:

В рескрипті заявлено передовсім, що Правительство з цілою готовостию прийме ся почину, котрого домагає ся від него резолюция Сойму галицкого з дня 7 лютого с. р. і буде старати ся всіма силами о як найбільше прискорене акциї. А хоч дотеперішні материяли законодайні суть дуже недостаточні і вимагають доповненя, то однакож Правительство вже тепер означує близше ті точки погляду, з котрих наміряє взяти ся до реформи.

Довголітні змаганя направи законодавства громадского в Галичині мають своє жерело в сьвідомости, що більшість громад не єсть в силі сповняти вложених на них обовязків адміністрациї публичної. Зі становиска Державы єсть усунене того головною цілию реформи: розходить ся о утворене поруки, щоби діяльність тої найнизшої одиниці адміністрацийної була правильною і успішною. А хоч то в першій лінії відносить ся до так званого порученого круга діланя, то однак і поза ним єсть цілий ряд аґенд, виконуваних громадою в інтересі публичнім і в заступстві Державы, хоч закон зачисляє їх до власного круга діланя громади.

Дві головні дороги могли би довести до пожаданої цїли. Насамперед можна би ті аґенди по просту вилучити з автономічної орґанізациї громад і перенести на власть державну. Відтак же можна шукати розвязаня квестиї в самих же рамах уряджень. Перша дорога була би може скоршою і успішнійшою, але не дала би тих користий, котрі в інтересі адміністрацийної вправи і посередно і політичного образованя широких кругів людности представляє самоуправа, оперта на здорових основах і примінена дійстно до практичних потреб житя. Коли отже — як показує ся з нарад і ухвал соймових — публичне мнїнє в краю заявляє ся за другою з повисших евентуальностий і бажає ся, щоби реформу переведено без захитаня автономічної підстави орґанізациї громадскої, то і правительство не має причини виступати против того змаганя.

Осягнене цїли на тій дорозї єсть однакож можливим лиш в той спосіб, що з теперішних громад і обшарів двірских будуть утворені крім того для точно означених цїлий адміністрацийних окремі орґанізми адміністрацийні. Правительство длятого приймає без застереженя сей головний напрям, котрий Сойм принняв в своїй ухвалї з дня 7 лютого с. р.

Але аж подрібне уложене реформи може надати її властиве пятно і вартість. О успіху або неповоженю реформи будуть рішати потрібні постанови, отже: обшар будучих звязий громадских, кваліфікация єї орґанів адміністрацийних, спосіб установленя тихже, їх круг діланя, підпорядковане під власть надзираючу, віднощене до начальників громадских і т. д. Наконець засадничою єсть справа коштів реформи і їх вплив на істнуючі тягари громадскі.

При твореню звязий не можна в нїякім случаю поступати після якогось з гори принятого шаблона: число людности н. пр. не може бути виключною підставою тих уряджень. Тепер брак материяльних і інтелектуальних сил до виповнюваня задач громадских єсть причиною злого; як-раз та обставина мусить бути критеріюмом цїлої акциї. При твореню звязий треба отже буде увзглядпити конфіґурацию повіта, відносини комунїкацийні, густоту населеня, істнуючі вже уряджена адміністрацийні, евентуально взгляди традицийної приналежности і т. п.

В тім отже напрямі жадає міністерство доповненя материялу, на котрого підставі приступить ся зараз до уложеня проекту закона в порозумінню з краєвою властию автономічною.

Перегляд політичний.

На вчерашнім засїданю Палати послів розпочала ся дебата над законом о управильненю платнї урядників державних. Перший промавляв пос. Діпавлі, котрий жадав, перервати нараду і завізвати правительство, щоби оно предложило новий проект з увзгляднєнєм чотирох найнизших ранґ. Міністер фінансів зазначив лихе положене урядників і сказав, що прави-

---

6)

Дещо з технїки.

II.

Квадратове колесо. — Perpetuum mobile. — Автомати. — Штучні руки і ноги. — Тайні замки і колодки.

(Дальше).

Автомат для продаваня білетів на зелїзницях улїпшено в послїдних часах значно і розширено єго роботу; зроблено з него слугу, котрий має заступити не лиш касиєра, продаючого білети, але й контрольора та воротаря. Пруский інспектор зелїзниць в Берлинї, Веґнер, подав проект заведеня такого автомата при тамошній електричній зелїзници. Після того проєкту мають бути установлені на тій зелїзници лиш дві кляси: 10 фенїків від особи в третій клясї, а 20 феників в другій клясї. Замість білетів мають бути заведені марки, лиш для другої кляси, щоби хтось купивши марку для третої кляси не їхав другою, мають бути установлені додаткові білети до значеня, котрі видає такоже автомат. Марки мають бути зроблені з вольфрама, металю дуже рідкого, а значно тяжшого від звичайних гроший і від олова, так, що через то само вже нїхто не може допустити ся нїякого обманьства. Хто хоче їхати зелїзницею, а забув або не мав вже часу купити собі марки при касї, купує єї собі у автомата, уміщеного на стінї з надворку: вкидає 10 фенїків нїклевих, а автомат в тій хвили викидає єму вольфрамову марку; хто не хотів би їхати другою клясою, потребує ще вкинути других 10 феників до другого автомата, а той викидає єму паперову карту. Автомат єсть уставлений на тій стінї, поза котрою містить ся каса, і зроблений так, що гроші впадають з него в скляну скриночку при стінї із середини, а то длятого, щоби урядник, котрий має службу, видів, що гроші впадають, а з того і міг змїркувати, чи автомат має ще досить марок на продаж.

Хто купив собі тим способом марку, іде на перон, де має всїдати до вагона, але по дорозї мусить переходити через кілька коловоротів, котрі єго не пустять, скоро він би хотів перейти без марки. Аж коли вкине марку до автомата при коловороті, може єго о четверту часть обернути, а коли оберне ще о другу четвертину, коловорот за ним замикає ся, а рівночасно з другого боку і видає вкинену в автомат вольфрамову марку. Як би она була фальшива, то коловорот не отворить ся і не видає марки. Коли скінчить ся їзда і вийде ся з ваґона, треба так само переходити через коловорот, котрий отворить ся аж тогди, коли вкинути до него марку. Сим разом він вже марки не видає. Гість, що їде другою клясою, мусить ще крім того вкинути свій паперовий білет до скляної скриночки. А щоби єго хтось не задержав і не міг другий раз ужити, то автомат при видаваню сам робить в нїй дїрку і вибиває дату. Контроля, щоби якийсь гість третої кляси не їхав другою, відбуває ся вже в самім ваґонї, де ревідують білети.

Із сего видко чей вже достаточно, як велику задачу мають автомати перед собою і як велику зміну зроблять они колись в цїлім нашім житю суспільнім. Але то ще очевидно не так борзо настане, бо й всїлякого рода автомати треба ще буде придумати і придумані вже ще значно улїпшити. Та й люди мусять привикнути до них, як до кождої новини; кождий мусить научити ся і привикнути до того, щоби сам собі послугував. Число всїляких теперішних слуг і помічників значно зменшить ся, а ті люди будуть мусїли шукати собі в інший спосіб зарібку.

Але коли вже бесїда про автоматичні коловороти, то мусимо тут згадати ще про одну новість, яку до сих коловоротів придумано і про автомати до численя.

Припустім, що люди виходять на якусь вежу, щоби звідтам розглядати ся по цїлій околици, от як то н. пр. буває у Відни на вежи сьв. Стефана. Богато людий не може відразу вийти на таку вежу, але й нема також богато гостий, або раз буває аж за богато, а другий раз нема таки нїкого. Держати окремого касиєра або воротаря не оплачуєсь. Службу в такім случаю роблять два коловороти в дверах. Один з тих коловоротів, коли вкинути до него гріш, випускає людий на вежу, другий випускає їх і рахує. Коли перший впустить н. пр. 50 людий, то замикає ся і не пускає вже нїкого, а другий тимчасом випускає і рахує та аж тогди отвирає перший коловорот, коли випустить пер-

тельство не може покрити більшого видатку на поліпшене платні аж з надвижки доходів і длятого вже в комісиї виступило против установленя речинця для нового закона на день 1 липня 1897, бо не єсть виключеним, що коли буде покрите, то закон вже в сім речинци буде санкционований; в противнім случаю упав би цілий закон. По вибраню ґенеральних бесідників перервано дебату.

Цїсар Вільгельм промавляючи при заприсяженю рекрутів в Кілю сказав, що на разї нема обави нїякого ворога, але завізвав рекрутів, щоби не робили сорому цїсарскому мундурови і додав, що без Бога і віри нема дисциплїни.

Вість, що Сполучені Держави північної Америки збороять ся, щоби зробити порядок на Кубі, єсть безосновна. Противно превидент Клевленд буде може посередничити межи Іспанією а ворохобниками, щоби довести на острові до якогось modus vivendi.

Новинки.

Львів дня 25 падолиста 1896.

— **Отворенє зелїзницї Тернопіль-Копичинцї** відбуло ся вчера з великим торжеством при участи представителїв всїх властий державних, войскових і автономічних. Передвчера о шестій годині вечером приїхали до Тернополя окремим поїздом п. Мінїстер зелїзниць ґен. Ґутенберґ і кн. Намістник, котрих на двірци повитали різні власти цивільні, духовні і войскові та товпи публики. Рівночасно приїхали: шеф секциї др. Віттек, віцепрезидент краєвої Дирекциї скарбу др. Коритовский, радник Двора Доплер, радник Намістництва п. Моравец, директори галицких зелїзниць державних, радники Двора пп. Дейма, Вербицкий і Колошварі, інспектор зелїзниць в Мінїстерстві п. Михаловский. П. Мінїстер, кн. Намістник і инші достойники удали ся просто до Загробелї, посїлости ордината Чарковского-Ґолїєвского на обід. О девятій розпочав ся в загробельскій палатї великий равт, на котрий прибуло звиш сто осіб, особливо богато панъ. Равт тревав до шестої години рано, а о осьмій годині від'їхали гостї окремим поїздом на новий шлях. Поїздом їхало 80 осіб. Задержувано ся на стациях: Острів, Березовица, Прошова, Микулинцї, Струсів і при віядукті в Коровинцї. Всюди відбували ся торжественні принятя. П. Мінїстер і кн. Намістник висїдали і приймали представляючі ся їм депутациї і власти. В Теребовли повитано прибуваючих гостий вистрілами з моздїрів та войсковою музикою. Привітну промову витолосив ґр. Юр. Борковский і закінчив єї окликом в честь Цїсаря. Відтак промавляв бурмістр др. Ольпиньский. Поїздом їхала цїла рада завідуюча нової зелїзницї, а також заступник Маршалка краєвого п. Хамец.

— **Є. Е. п. Намістник** кн. Евст. Санґушко повернув з отвореня нового зелїзничого шляху Тернопіль-Копичинцї до Львова.

— **З Жидачівщини пишуть нам:** В селї Баличах подорожних вибудувала громада перед недавним часом нову церков, котрої посьвященє відбуло ся сего року в лїтї. Громада Баличі досить убога, а до того робить їй заєдно шкоду ріка Сьвіча, котрою сплавлюють з долиньских верховин богато дерева, то-ж тепер коли прийшло до внутрішного устроєня і украшеня церкви, не можна було роздобути средства на тї видатки поміж самими громадянами. Тому комітет церковний і зверхність громадска удали ся з просьбою до Вис. ц. к. Намістництва о позволенє до збираня жертв на ту цїль по сусїдних повітах. Намістництво дозволило збирати жертви в трех повітах: стрийскім, калускім і долиньскім. Супротив того просить комітет церковний і зверхність громадска Балич подорожних Вп. Публику тих трех повітів, щоби ласкаво приймила балицких колектантів, коли они станут там збирати жертви і вже наперед складає подяку за ласкаві датки.— При тім не може зверхність громадска і комітет церковний поминути нагоди, щоби прилюдно не зложити сердечної подяки женї місцевого пароха Вп. пани Марчаковій, котра не щадила труду і збирала сама по селї, поміж господинями, жертви на прикрашенє церкви, а за узбирані гроші закупила нові обруси до церкви і антиподию. Нехай єї Бог за то нагородить на єї здоровлю і цїшле потїху з дїтий! — Дня 27-го серпня, в храмовий день Успенія Пр. Богородицї, відбуло ся у нас посьвященє нового великого дзвона, котрий ми мусїли купити за 250 зр., бо дуже его треба було, але доси не змогли ми ще его цїлком заплатити. — *Громадянин.*

— **На кару смерти** засудив трибунал судиїв присяжних в Сяноцї Олексу Шумного, двірского паробка з Тростяця за убийство жінки.

— **Огнї.** Дня 22-го є. м. навістив сильний пожар місточко Дунаїв, в перемишляньскім повітї і знищив кільканайцять домів з господарскими будинками. Жертвою пожару став також фільварок латиньского пароха і дім місцевого учителя. Шкода около 15.000 зр. по части обезпечена. Причиною огню була неосторожність зі сьвітлом.

— **Віденьский бурмістр перед судом.** Перед повітовим судом у Відни мала відбути ся в суботу розправа против бурмістра Штробаха о „образу гонору". Штробах назвав маґістратского дієрниста Сеппера „брехуном", а фіакра Бавма ще гірше, бо „свинтухом". Покликані на сьвідків Наймаєр, другий віцебурмістр Відня і директор маґістрату Тахав не явили ся, отже судия засудив їх по 50 зр. кари і відрочив розправу.

— **Замерз.** В Чернівцях лучив ся вже другий випадок, що від тих малих морозів, які доси були, погиб чоловік. В ночи на недїлю найдено на подї дому Герша Ґотесмана замерзлого 60-лїтного зарібника Михайла Ратковского.

— **Доми з піску** почали будувати в Плудові під Варшавою. Цеглу з піску виробляє ся в такий спосіб: до сїмох кубічних метрів піску дає ся метер вапна розпущеного і змішавши его з піском поливає ся добре водою. Так розроблену масу вкладає ся в деревляну форму, а відтак викидає ся єї на землю для висушеня. По трех днях можна вже цеглу ужити до будови. Сими днями довершено проб з тими цеглами і показало ся, що піскова цегла видержить більше тисненє як глиняна, а й кошти виробу менші, бо на пр. в Варшаві коштує 1.000 таких цегол 6 рублїв.

— **Лови на диків на ставі.** З Горайця коло Чесанова доносять: Вчера з'явила ся на полях в Горайци цїла череда диких свиний. Селяни переганяли їх цїпами і вилами з одного місця на друге. Під вечер забігли дики утїкаючи на замерзлий став і сховали ся в шуварі та тростинї. Не можна було потемки пускати ся за ними в погоню, отже поставлено на вартї двох людий, котрі стояли над ставом цїлу ніч. Аж над раном прийшло трех стрільцїв і кільканайцятьох селян. Дики ночували на ставі. Один з них упав ще вечером під лїд, прочі сидїли в шуварах, відзиваючись рохканем. Коли вже стало розвиднюватись, вийшли стрільцї на лїд між тростину і розпочали сильну

ших 50 людий. Тим способом без нагляду касиера або воротаря не може на вежу дістати ся за одним разом більше, як 50 людий і всї мусять заплатити.

Прилад до численя єсть то вже давнїйший винахід, а основою его механізму суть зубаті колїсцята. Єсть то також свого рода автомат, придуманий до обчисльованя деяких рухів, н. пр. обороту осий при машинах. Прилад сей ось як виглядає: Подумаймо собі невеличку, подовгасту металеву, звичайно мосяжну, скриночку. Зверха не видко на нїй нїчого, лиш круглї дїрочки, з котрих виглядають числа. З одного боку тої скриночки знаходить ся мала штабка, котру, коли потреба, можна відповідно сполучити з якоюсь машиною, або хоч би і з таким коловоротом, як згадані повисше. Скоро вісь якоїсь машини, або коловорот раз оберне ся, порушить раз згадану штабку. Та знов ікнчить ся в серединї родом вилок з двома зубцями, котрі зачіпають в колїсце, що має на собі зверха кружок з числами від одного до 9. Се перше колїсце має десять зубців. Скоро отже якесь колесо машини, або н. пр. коловорот раз оберне ся, то згадана штабка оберне колїсце о один зубець, а з ним рівночасно і кружок з числами. В дїрочцї зверха в приладї покаже ся тогди якесь число н. пр. за першим разом 1, за другим 2 і т. д. До сего першого колїсцяти припирають знов другі, так само з кружками, на котрих суть виписані числа від 1 до 9. Коли перше колїсце оберне ся раз доокола, значить ся, коли в дїрочцї зверха в приладї показують ся всї числа одно за другим, від 1 аж до 9, то тогди друге колїсце оберне ся о один зубець і покаже в другій дїрочцї якесь число, н. пр. 1, котре стоїть доти, доки перше колїсце не оберне ся знов раз доокола і доки не покаже всїх чисел. Тим способом приходить до одиницї з другого колїсцятка по черзї 1, 2, 3, 4, 5 і т. д. з першого колїсцятка і творять ся числа 11, 12, 13, 14 і т. д. Коли перше колїсце обернуло ся цїле два рази, то друге колїсце посуває ся о два зубцї, за третим разом о три зубцї і т. д. Тим способо творять ся зверха на приладї числа 20, 30 і т. д. Коли перше колїсце оберне ся 10 разів, то друге оберне ся раз, а тогди зачинає обертати ся трете і показує вже сотки. Четверте колїсце показує тисячки, пяте десятки тисячів і т. д. Тим способом числить сей прилад сам кождий рух машини, кождий єї оборот.

Для слабого руху єсть повнєший прилад досить догідний, але при дуже скорім руху числа на нїм зміняли би ся вже так скоро, що їх не можна би вигідно доглянути; не можна би кождої хвилї знати, кілько оборотів машина зробила. Длятого придумано прилад дуже подібний до годинника, порушуваний т. зв. пружиною без кінця. Верх приладу знаходить ся кружок, подібний як в годиннику, а сказівки на нїм показують одиницї, десятки, сотки, тисячки і т. д. обороту машини; можна отже кождої хвилї вигідно відчитати, кілько разів машина обернула ся, бо числа стоять а лиш сказівки порушають ся.

Але справдїшним чудом суть два слїдуючі автомати: автомат до продаваня марок почтових і автоматичний фотоґраф. Перший з них не завела почта і длятого він хоче заробляти на марках та крім гроший за марку каже ще давати собі за роботу. До того автомата кидає ся насамперед якийсь гріш за роботу і аж тогди він отвирає ся. Відтак треба вкинути до него такий гріш, за який хоче ся мати марку (н. пр. за 10 або за 50 фенигів). В тій хвилї отвирає ся маленька шпарка і з неї висуває ся жадана марка, котру треба собі відорвати. Марки в серединї автомата суть навинені на валочку, котрий однакож за першим разом оберне ся лиш на стілько, що висуне одну марку. Але можна би гадати, що вхопивши раз за одну марку, можна би всї витягнути. Дежтам; автомат не впустить більше, лиш одну, а тамті другі вже придержує. Він єсть на стілько недовірчивий, що не хоче навіть брати заплати за роботу. Коли би хтось вхопивши за марку хотїв вкинути до автомата гріш і тим спонукати его до роботи, то не може, бо в тій хвили, коли зачинає висувати ся перша марка, замикають ся оба отвори до вкиданя гроший і не отворять ся скорше, аж автомат висуне цїлу марку а прочі придержить. Дві марки або й більше нараз не можна нїяк витягнути; треба конче купувати по одній. До вкиданя гроший суть окремі отвори після цїни марок, а окремий отвір з боку служить до вкиданя гроша за роботу.

Ще штучнїйше єсть придуманий автоматичний фотоґраф або прилад до фотоґрафованя в кождій хвили, коли кому захоче ся, лиш щоби заплатив. Такі прилади поуставлювано в многих більших містах всюди там, де сходить ся богато людий і де знайде ся неодин такий, котрого скортить мати свою фотоґрафію в однїй хвили. Хто хоче фотоґрафувати ся у такого фотоґрафа, мусить вкинути до приладу приписаний гріш і в тій же хвили станути перед ним та прибрати як найкрасшу поставу. Зараз потім блисне маґнезиєве сьвітло, а за кілька хвиль висуває ся з автомата ще вогка, але досить удачна фотоґрафія В тім короткім часї ось що дїє ся в автоматї: Гріш паде на важку і перехилює єї та спадає в долину. Від першого удару гроша пересуває ся фотоґрафічна плита в місце осьвітленя, отвирає ся отвір, котрим сьвітло, паде на плиту і робить ся маґнезиєве сьвітло котре лиш блисне, як блискавка, і зараз згасне. Тимчасом гріш суне ся в металевім жолібци дальше в долину і тим спонукує, що настає ток електричний, намаґнетизує ся електро-маґнет, котрий притягає котвичку, а та увільняє фотоґрафічну плиту з приладу, ко-

стріляпину. Чотиром дикам удало ся якось перейти через леди та болота і они хоч пострілені утікли до близького ліса. Вісім штук убито, а одного дика витягнено майже неживого зпід леду. Таким способом убито девять штук диків, завдяки тому, що самі забігли на таке небезпечне місце, як сьвіжо замерзлий багнистий став. Не знати, чи більше їх не дістало ся під лід, бо небезпечно за тим глядати.

— Сільский романс. В Каменці, селі серетского повіта, жиє 28-літна Мария Ткачук, жінка мельника. Він чоловік фізично і умислово упослїджений, тож Мария чула ся нещасливою і шукала щастя в зносинах з рїжними паробками. Се удавало ся єї тим більше, що має приємне лице, а очи у неї дуже заманчиві. Перед чотирма роками стала она з 16-літним паробком Петром Кирстюком мати зносини. Але їм перешкаджав завсїгди син війта Дьордїй Карличук, котрий заходив до слуги Ткачучки, Савети Іліщук. Єго підозрівала Ткачучка, що він приходить у хату лише, аби єї підслухувати і перешкаджати єї сходинам з Кирстюком. Нічого отже дивного, що залюблений Кирстюк хотів позбути ся того непрошеного надзирателя. Одного вечера він натягнув на себе велике полотно, засів ся на Карлучика і так тяжко его побив, що той за кілька годин помер. Кирстюк пішов до Ткачучки та похвалив ся єї, що Карличук уже більше не буде перешкаджати, а Ткачучка з того була дуже рада. Коли опісля арештовано Кирстюка, він признав ся до вини, але казав, що то Ткачучка єго намовила до убийства. Перед судом однак відпекував ся від всего та заявив, що попередні зізнаня робив лише, приневолений жандармом. Також Ткачук виперала ся всякої вини. Єї увільнив суд цїлковито, а Кирстюка засудив на два роки тяжкої вязниці.

— В погони за посагом. В понедїлок відбула ся перед трибуналом присяжних в Черпівцях карна розправа против 19-літної Евгенії Статкевичівної, обжалованої о крадїж. В Борівцях, селї кіцманьского повіту, мешкає вдова Статкевичева, котрій відступлено мешкане в громадскім урядї, бо була дуже бідна. Статкевичева має 19-літну доньку Ґеню, котра окрім краси не має нічого. Она дуже полюбила тамошного учителя М. Так що-ж з того, коли она не мала посагу і не мала надії, стати жінкою улюбленого учителя. Не знати, чи учитель М. єї се заявив виразно, але досить, що Ґеня страшно журила ся тим. Бачила она, як на дворі — було се у вересни — грали ся пташки, любували ся собою. І стало єї тужно за власним домівством; думала она, думала, і вкінци видумала таке, що може вийти замуж на громадский кошт. В громадскім домі була громадска каса, а в нїй гроші. Вправдї скриня була замкнена на три колодки, але до двох „пасував" ключ від мешканя Статкевичевої, а третю колодку отворила Ґеня ножем. Із скринки она вибрала 793 зр. 13 кр. і сховала їх у шопі. Здобула собі Ґеня тим чином посаг, але стратила спокій і спрят. Сама она дала війтови Скорийці знати, що хтось вломив ся до громадскої каси, а коли прийшов жандарм, то була така неспокійна і змішана, що на ню пало сейчас підозріне. Жандарм випитував єї і вкінци она признала ся до вини і вказала місце сховку. В понедїлок она перед судом з плачем оповіла, що іменно довело єї до крадїжи; єї зізнаня викликали глубоке зворушене. Присяжні признали єї винною крадїжи суми менше як 300 зр. і на тій підставі засудив суд Ґеню Статкевичівну на два місяці звичайної вязниці.

— Повінь в Сербії. Північні околиці Сербії навістила в кількох послїдних днях величезна повінь, котра забрала множество жертв в людях, деякі села цїлком зруйнувала і паробила такої шкоди, що добробит тисячів мешканців знищений на довший час. Нещасте діткнуло долини ріки Сави і єї побічної ріки Дріни, а найбільше потерпіли місцевости Власениця, Зворник і Біліна. В Бїлинї перервали води недавно збудовану греблю і залили цїле передмістє, перевергаючи павіть більші доми. Великого села Таня вже нема, змінило ся в купу розвалин, серед котрих плавають трупи людскі і зьвірячі. Мешканцї того села хоронили ся спершу на дахи, але поміч не прибула, аж вкінци підмулені фундаменти запали ся і люди потонули. Поміч, о скілько можна о нїй говорити при такім великім нещастю, наспіла від правительства дуже скоро. Пароход „Разан" та инші судна увихали ся пильно по залитих околицях ратуючи людий, та розвозячи їм поживу. Де не було кораблїв, там роблено на борзї тратви, котрі виратували 150 людям житє. На місце нещастя прибув король Александер. Правительство визначило поки що 50.000 франків підмоги для навіщених повенню, а під проводом митрополита Михайла завязав ся комітет для збираня жертв.

Господарство, промисл і торговля.

— Ц. к. Дирекция зелїзниць державних оповіщує: Застановлене обмежень дотично речинцїв за- і виладованя товарів. — За дозволом ц. к. Міністерства зелїзниць з дня 25 жовтня с. р. заведене тут оповіщенем з дня 26 жовтня с. р. ч. 49460 по мисли §. 69, уст. 7 реґул. руху, обмежене речинцїв за- і виладованя товарів на 6 годин денних для всїх шляхів в Галичинї і Буковинї, зносить ся з днем 20 падолиста 1896. Натомість тим самим оповіщенем введені в житє постанови §. 55 уст. 1 і 2 згаданого реґуляміну позістають в силї і на дальше.

Застановлене заряджень виданих по причинї будови маґазину на стациї Львів під Замком. По укінченю робіт будівляних на стациї Львів під Замком застановляє ся з днем 25 падолиста с. р. обмеженя заведені тут оповіщенем з дня 8 цьвітня 1896 ч. 18653.

З днем 1 грудня 1896 буде введена для полудневo-нїмецко-австро-угорского звязку зелїзничого нова тарифа виїмкова часть VI. зшитка 2 для перевозу овочів з Угорщини. Рівночасно зносить ся також тарифу з дня 1 сїчня 1894 враз з дотичними додатками.

ТЕЛЄҐРАМИ.

Відень 25 падолиста. Є. Вел. Цїсар поїхав вчера до Будапешту на відкрите парляменту. Кн. Фердинанд праїхавши тут з Ебенталь, поїхав сеї ночи до Софії.

Константинополь 25 падолиста. На вчерашнім засїданю комісиї для реорґанізациї жандармериї на Креті протестували турецкі делеґати против приймання чужих елементів. Военскові аташе обставали однакож при тім. Протокол підписано і він прийде нинї перед раду міністрів, але задля спорної точки збере ся ще конференция амбасадорів. Кретийска комісия вийде дня 1 грудня на остров.

Гамбурґ 35 падолиста. Задля страйку настала в порті повна застоя у всій роботї. На зборах корабельників рішено приняти до роботи всїх тих робітників, котрі аж до четверга вернуть, а прочих не увзглядпити.

Рух поїздів зелїзничих

важний від 1 мая 1896, після середно-европ. год.

Відходять до

	Поспішні			Особові			
Кракова	8·40	2·50	11·00	4·40	9·55	6·45	—
Підволочиск	5.55	2·06	—	—	9·30	10·45	—
Підвол. з Підз.	6 08	2·19	—	—	9·48	11·12	—
Черновець	6·10	—	—	10·15	2·45	—	—
Черновець що понедїлка	—	—	—	10·25	—	—	—
Белзця	—	—	—	9·15	—	—	—
Мушини на Тарнів	8·40	11·00	—	4·40	—	6·45[1]	—
Гребенова [2])	—	—	—	—	9·35	—	—
Скольoго і Стрия	—	—	—	5·22	9·35	3·05	7·22
Зимної Води [4])	—	—	—	—	3·29	—	—
Брухович [5])	—	—	—	—	1·20	—	—
Брухович [6])	—	—	—	—	3·20	—	—
Янова [7])	—	—	—	9·45	3·00	8·55	—
Янова	—	—	—	9.45[8]	1·05[9]	3·00[10]	6·25[8]

[1]) Від 1 червня до 30 вересня. [2]) Від 10 липня до 31 серпня. [3]) До Скольогс лише від 1 мая до 30 вересня вкл. [4]) Від 1 мая до 6 вересня в недїлї і сьвята. [5]) Від 1 мая до 6 вересня в недїлї і сьвята. [6]) Від 1 мая до 6 вересня в будні дни. [7]) Від 1 мая до 15 червня і від 1 вересня до 30 цьвітня кождого дня. [8]) Від 16 червня до 31 серпня що день. [9]) Від 16 червня до 31 серпня в недїлї і сьвята. [10]) Від 16 червня до 31 серпня в тиждневі дни.

За редакцию відповідає: Адам Краховецкий

трий єї доси держав, і она зсуває ся тогди на тарельчик, з котрого бере єї другий прилад, і мачає єї в т. зв. купели, від котрої фотоґрафія стає видною та підносить єї в гору і підсуває під отвір автомата, де ще инший механізм ловить єї і висуває на верх яко вже готову. Наконець, коли вже гріш зсуну ся із жолїбця і спав зовсім на долину, порушає своїм ударом механізм, котрим автомат лагодить ся до нової роботи.

Крім того рода автоматів як повисші, котрі можна би назвати самостійними (з виїмкою прикладу до численя), суть ще автомати, котрі ділають лиш в сполученю з якоюсь машиною в сполученю з током електричним, або внаслїдок якогось сьвідомого і несьвідомого порушеня. І таких автоматів єсть множество. При парових машинах суть н. пр. автомати, котрі самі випускають воду, котра збирає ся в машинї з остудженої там пари; парові свиставки, котрими н. пр. машиніст на льокомотиві дає знати, а котрі і самі від себе можуть свистати, скоро назбирає ся в кітлї тілько пари, що могла би розсадити котел, або також вентилї, котрі самі випускають пару, скоро єї за богато. Суть автоматичні телєґрафи, при котрих не урядник своєю рукою, лиш машина висилає депеші. Можуть бути також автоматичні дзвінки як н. пр. так звані будильники при годинниках, котрі дзвонять о тій години, на котру їх наставити, або електричні дзвінки як ті, що знаходять ся тепер по всїх готелях, котрі не лиш дзвонять, але висувають зараз число, котре показує, з котрої комнати хтось дзвонить. До найцікавійших того рода автоматів належать два придумані против злодіїв: електричний прилад для зелїзних кас, котрий зараз дзвонить і запалює сьвітло, коли злодїй добуває ся до каси а навіть і стріляє з револьвера, а відтак прилад видуманий недавно якимсь віденьским промисловцем до замиканя дверий і забезпечуваня їх від злодія. В тій хвили, коли би злодїй підробленим ключем або витрихом отворив двері і віджилив їх трохи, западає сильна зелїзна штаба і не допускає отворити дверий дальше так, щоби аж можна війти до середини, а рівночасно прилад електричний в сусїднїй комнатї зачинає дзвонити і дає знати що добуває ся злодїй.

* * *

Попереду вже згадали ми, що був час, коли деякі винахідцї думали над тим, як би то зробити машину, котра би й виглядала як чоловік і дещо робила так як він, а навіть і говорила. Які були успіхи в сїм напрямі, ми вже показали. Але як при всїх винаходах взагалї попри богато пустого придумано дещо й доброго.

Чоловік калїка, без руки або без ноги, правдиво нещасливий все одно, чи він богач, чи бідний. Нещасте бідного ще лиш тим більше, що він з утратою ноги або руки тратить і силу заробкованя, підчас коли за богача можуть другі робити. В таких случаях старали ся люди з давен давна давати собі якусь штучну поміч. Без руки може ще чоловік якось обійти ся, але утрата ноги вимагає конче, щоби він дав свому тїлу штучну підпору: палицю в руки, кулю під паху, або таки й штучну ногу з дерева, значить ся, так великий кусень дерева, підложений під ногу, як була часть утраченої ноги. З такою підпорою всї калїки на ноги обходили ся довгі віки. В сїм напрямі люди не богато придумали. Инакше мaєсь річ з руками. Утраченої руки не так легко заступити штучною. Хто перший впав на ту гадку, мусїв дїйстно бути ґеніяльним чоловіком і не аби яким винахідцем, хоч би зробив яку таку штучну руку подібну до правдивої. Рухи руки суть так ріжнородні, так скомплїковані, що просто річ неможлива зробити штучну руку, котра би вповнї заступила правдиву; а всеж таки вже в глубокій старинї, як то пізнїйше побачимо, пробовано дорабляти штучні руки, та й не без успіху — так бодай передали нам в своїх письмах давні писателї. (Дальше буде)

З друкарні В. Лозиньского під зарядом В. І. Вебера.